

Mencius.
Kniha 2, část 1
Kapitola 2

Kniha 2
Kung-Sun Ch'ow. Část I.

Kung-sun Ch'ow
sa spýtal Menciusa:
„Majster,
keby vás vymenovali
vysokým šľachticom
a premiérom Ts'e,
aby ste boli schopný
uviesť svoje princípy
do praxe,
hoci by ste kvôli tomu mali
vyzdvihnúť knieža
do vedenia všetkých
ostatných kniežat alebo
dokonca až k cisárskemu
titulu, nebolo by sa
čomu čudovať.
V takejto pozícii
bola by vaša myseľ
vyrušovaná alebo nie?“
Mencius odpovedal: „Nie.
V štyridsiatke som dosiahol
nevyrušiteľnú myseľ.“
Ch'ow povedal:
„Keď je to s vami tak,
môj Majstre, ste oveľa ďalej
ako Mang Pun.“
„Úplné dosiahnutie“,
povedal Mencius,
„nie je ťažké.
Učenec Kaou
dosiahol
nevyrušiteľnú myseľ
v skoršom období života
ako ja.“
Ch'ow sa spýtal:
„Existuje nejaká cesta
k nevyrušiteľnej mysli?“
Odpoveď znela: „Áno.“
„Pih-kung Yew
mal túto cestu
uchovania svojej hodnoty:
Neustúpil pred
žiadnou ranou jeho telu.

Neodvrátil
svoje oči preč
pred žiadnym útokom na ne.
Domnieval sa,
že aj ten najjemnejší úder
od kohokoľvek
bol rovnaký, akoby ho
bili pred zástupmi
na tržnici
a to, čo by
neprijal
od bežného človeka
vo veľkých voľných šatách
vyrobených zo srsti,
neprijal by ani
od vládcu desiatich tisícov
vojnových vozov.
Nebál sa
žiadneho z kniežat.
Zlé slovo,
ktoré mu adresovali,
vždy vrátil.“
„Mang She-shay
mal túto cestu
uchovania svojej hodnoty:
Hovoril: ‚Pozerám sa
na víťazenie
i nevíťazenie
rovnakým spôsobom.
Odhadnúť nepriateľa
a potom postúpiť;
spočítať
šance na víťazstvo
a potom sa zapojiť:
toto znamená mať v úcte
nepriateľskú silu.
Ako si môžem byť istý
víťazstvom?
Môžem sa len povzniesť
nad všetok strach.““
„Mang She-shay
sa podobal
filozofovi Tsangovi.
Pih-kung Yew
sa podobal na Tsze-hea.
Neviem,
hodnote ktorých z tých dvoch
by mala byť pripísaná
by mala byť pripísaná,
ale Mang She-shay

si predsa len všímal to,
čo malo väčšiu dôležitosť.“
„Kedysi povedal
filozof Tsang
Tsze-seangovi:
‚Miluješ hodnotu?
Počul som
opis veľkej hodnoty
od Majstra.
Hovorí sa v ňom takto:
‚Ak pri sebaanalýze zistím,
že nie som spravodlivý,
nemám sa obávať
aj toho najchudobnejšieho
človeka s voľnými šatami
vyrobenými zo srsti?
Ak pri sebaanalýze zistím,
že som spravodlivý,
budem postupovať
proti tisícom
i desiatkam tisícov.““
„To, čo dosiahol
Mang She-shay,
jestvujúce jedine jeho
fyzickou energiou,
bolo nakoniec
menej cenné než to,
čo dosiahol
filozof Tsang,
čo bolo vskutku tej
najvyššej dôležitosti.“
Kung-sun ch'ow povedal:
„Smiem sa odvážiť požiadať
o vaše vysvetlenie,
Majster,
ako ste dosiahli
nevyrušiteľnú myseľ
a ako to isté dosiahol
filozof Kaou?“
Mencius odpovedal:
„Kaou hovorí:
‚To, čo nie je dosiahnuté
slovami,
netreba hľadať v mysli;
to, čo vytvára
nespokojnosť v mysli,
nemožno vyriešiť
vášnivým úsilím.‘
Toto posledné; tam, kde je
nepokoj v mysli,

nehľadať úľavu
od vášnivého úsilia,
môže byť uznané.
Ale nehľadať
v myslí to,
čo nie je dosiahnuté slovami,
nemôže byť uznané.
Vôľa je vodcom
vášnivej povahy.
Vášnivá povaha
prestupuje telom
a oživuje ho.
Vôľa je prvá a je vodcom,
vášnivá povaha
je jej podriadená.
Preto hovorím:
,Pevne udržuj vôľu
a nespôsobuj žiadne násilie
vášnivej povahe.“
Ch'ow spozoroval:
,Keďže hovoríte:
,Vôľa je vodcom
a vášnivá povaha
je podriadeným‘,
ako to, že hovoríte aj:
,Pevne udržuj vôľu
a nespôsobuj žiadne násilie
vášnivej povahe?“
Mencius odpovedal:
,Keď je to len samotná vôľa,
ktorá je činná,
tak hýbe vášnivou povahou.
Keď je to len
samotná vášnivá povaha,
ktorá je činná,
tak hýbe vôľou.
Napríklad teraz,
v prípade človeka,
ktorý padá alebo beží,
je to
z vášnivej povahy
a aj tak to hýbe myslou.“
,Odvažujem sa spýtať‘,
povedal Ch'ow znovu,
,v čom vy, Majstre,
prevyšujete Kaou.“
Mencius mu odpovedal:
,Rozumiem slovám.
Som zručný
v živení svojej rozsiahlej,

prúdiacej vášnivej povahy.“
Ch'ow pokračoval:
,Odvažujem sa spýtať,
čo myslíte vašou rozsiahlou
prúdiacou vášnivou
povahou!“ Odpoveď bola:
,To je ťažké opísať.“
,Toto je
vášnivá povaha:
je nesmierne veľká
a nesmierne silná.
Živená
spravodlivosťou
a udržiavaná bez ujmy
napĺňa všetko medzi
Nebom a Zemou.“
,Toto je
vášnivá povaha:
je partnerom a pomocníkom
spravodlivosti a úsudku.
Bez nej je človek
v stave hladovania.“
,Je vytváraná
nahromadením
spravodlivých činov;
nemožno ju dosiahnuť
náhodnými činmi
spravodlivosti.
Ak myseľ necíti
samolúbošť v správaní,
povaha sa stáva
vyhladovanou.
Preto som povedal:
,Kaou nikdy nepochopil
spravodlivosť,
pretože z nej urobil
niečo vonkajšie.“
,Musí to byť
nepretržité praktikovanie
tejto spravodlivosti,
ale bez zámeru
živiť tým
vášnivú povahu.
Nenechaj myseľ
zabudnúť na svoju prácu
ale nech tam nie je žiadna
pomoc narastaniu tej povahy.
Nech nie sme
ako muž Sung.
Bol raz jeden muž Sung,

ktorý bol zarmútený,
že jeho rastúca kukurica
nie je väčšia
a tak ju ťahal nahor.
Keď to urobil,
vrátil sa domov,
vyzerajúc veľmi hlúpy
a povedal svojim ľuďom:
,Dnes som unavený,
pomáhal som kukurici,
aby narástla dlhšia.‘
Jeho syn sa na ňu išiel
pozrieť a našiel
všetku kukuricu uschnutú.
Na svete je
len pár ľudí,
ktorí nenarábajú
so svojou vášnivou povahou,
akoby pomáhali kukurici,
narástla dlhšia.
Niektorí to vskutku pre seba
nepovažujú za žiaden
prospech a nechávajú to tak:
neplejú svoju kukuricu.
Tí, ktorí pomáhajú,
aby narástla dlhšia,
vyťahujú svoju kukuricu.
To, čo robia nielenže
nemá žiaden ošoh
pre tú povahu
ale ju poškodzuje.“
Kung-sun Ch'ow
sa ďalej spýtal:
,Čo myslíte tým,
keď hovoríte,
že rozumiete všetkým
slovám, ktoré počujete?“
Mencius odpovedal:
,Keď sú slová
jednostranné, viem,
ako je myseľ hovoriaceho
zakalená.
Keď sú slová
márnivé, prehnané,
viem, aká je myseľ
upadnutá a klesnutá.
Keď sú slová
úplne skazené,
viem, ako sa myseľ
vzdialila od zákona.

Keď sú slová vyhýbavé,
viem, že je myseľ
v koncoch s dôvtipom.
Tieto zlá
rastúce v mysli,
škodia vláde
a keď sú prejavené
vo vláde, sú škodlivé
vedeniu záležitostí.
Keby mal znovu povstať
mudrc, bude určite
nasledovať moje slová.“
Ch'ow poznamenal:
„Tsae go a Tsze-kung
boli obratní v rozprávaní.
Yen New,
žiak Min
a Yen Yuen,
zatiaľ čo ich slová boli dobré,
boli chýreční
pre svoje cnostné správanie.
Konfucius zjednotil
vlastnosti žiakov
v sebe
ale aj tak povedal:
„Pokiaľ ide o reč,
nie som spôsobilý.“
Potom teda Majstre,
stali ste sa vy mudrcom?“
Mencius odpovedal: „Ach!
Čo sú to za slová?
Kedysi sa Tsze-kung
spýtal Konfucia:
„Majster, ste mudrc?“
Konfucius mu odpovedal:
„Mudrc je to,
k čomu nemôžem dospieť.
Učím sa bez presýtenia
a učím iných
bez únavy.“
Tsze-kung povedal: „To, že
sa učíte bez presýtenia,
poukazuje na vašu múdrosť.
To, že učíte
bez únavy,
poukazuje na vašu láskavosť.
Dobrotivý a múdry:
Majster, vy ste mudrc.“
Keďže teda Konfucius
nepokladal seba

za mudrca,
čo to boli za slová?“
Ch'ow povedal:
„Kedysi som počul toto:
Tsze-hea, Tsze-yew,
a Tsze-chang mali každý
jednu súčasť mudrca.
Yen New, žiak Min
a Yen Yuen,
mali všetky súčasti
ale v malých proporciách.
Odvažujem sa spýtať:
S ktorými z týchto
ste potešený
porovnať sa?“
Mencius odpovedal:
„Prestaňme sa
o tom rozprávať,
prosím.“
Ch'ow sa potom spýtal:
„Čo hovoríte
o Pih-e a E-yun?“
„Ich cesty boli iné,
ako je tá moja“,
povedal Mencius.
„Neslúžiť kniežat'u,
ktorého si on nectí
ani neprikazovať ľuďom,
ktorých on neschvaľuje;
v čase
dobrej vlády
prevziať úrad
a pri objavení sa chaosu
odísť do penzie;
to bola cesta Pih-e.
Povedať:
„Komu nesmiem slúžiť?
Moje slúženie
z neho urobí knieža.
Ktorým ľuďom
nesmiem prikazovať?
Moje prikazovanie z nich
urobí mojich ľudí.“
V čase
dobrej vlády
prevziať úrad
a keď prevládal neporiadok,
tiež prevziať úrad;
to bola cesta E-yun.
Keď bolo správne

ísť do úradu,
vtedy tam ísť;
keď bolo správne
byť mimo služby,
vtedy byť mimo nej;
keď bolo správne
pokračovať v nej dlho,
potom v nej pokračovať dlho;
keď bolo správne
rýchlo sa jej vzdať,
potom sa jej rýchlo vzdať;
to bola
cesta Konfucia.
Títo boli
mudrcmi staroveku
a ja som nedospel k tomu,
čo robili oni.
Ale čo si želim,
je naučiť sa
byť ako Konfucius.“
Ch'ow povedal:
„Porovnávajúc Pih-e a E-yun
s Konfuciom,
majú byť radení
na rovnakú úroveň?“
Mencius odpovedal: „Nie.
Odkedy žili ľudia
až doposiaľ,
nikdy neexistoval
druhý Konfucius.“
Ch'ow povedal: „Mali teda
títo dvaja nejaké body,
v ktorom s ním súhlasili?“
Odpoveď bola „Áno.
Keby boli bývali
vládcami nad stovkami
kilometrov územia,
každý z nich
by prinútil
všetky kniežatá, aby slúžili
na ich dvore
a získali by ríšu.
A nikto z nich
by preto,
aby získal ríšu,
neurobil jediný čin
nespravodlivosti
ani neusmrtil
nevinného človeka.
V týchto veciach

s ním oni súhlasili.“
Ch'ow povedal:
„Odvažujem sa spýtať,
v čom sa on od nich líšil.“
Mencius odpovedal:
„Tsae Go, Tsze-kung,
a Yew Jo
mali múdrosť dostatočnú,
aby boli mudrcmi.
Aj keď oni sami
sa hodnotili nízko,
neboli by sa znížili,
aby lichotili
svojmu obľúbencovi.“
„Tsae Go povedal:
,Podľa môjho pohľadu
na nášho Majstra,
on je nadradený
Yaou and Shun.““
„Tsze-kung povedal:
,Pozorujúc
obradné nariadenia
kniežat'a,
spoznáme povahu
jeho vlády.
Načúvajúc jeho hudbe
spoznáme
povahu jeho cnosti.
S odstupom
stovky vekov
môžem podľa ich zásluh
zoraďiť kráľov
stovky vekov;
žiaden z nich
mi nemôže utiecť.
Od zrodenia ľudstva
až do teraz
nikdy neexistoval niekto
taký, ako náš Majster.““
„Yew Jo povedal: „Je to tak
lem medzi ľuďmi?
Je tu K'e-lin
medzi štvornožcami
Feng-hwang
medzi vtákmi,
T'ae Mountain medzi
kopcami a mraveniskami,
a rieky a moria
medzi dažďovými mlákami.
Hoci sú rôzni

stavom,
sú toho istého druhu.
Takže mudrci
medzi ľudstvom
sú tiež toho istého druhu.
Ale oni vynikajú
nad svojimi spoločníkmi
a prevyšujú o úroveň,
a od zrodenia ľudstva
až do teraz
nikdy nebolo nikoho tak
dokonalého ako Konfucius.““
Mencius.
Kniha 2, časť 1,
Kapitola 3
Kniha 2,
Kung-Sun Ch'ow. Časť I.
Mencius povedal:
„Ten, kto s použitím sily
vytvára zámienku
s dobročinnosti,
je vodca kniežat.
Vodca kniežat
vyžaduje veľké kráľovstvo.
Ten, kto s použitím cnosti
praktikuje dobročinnosť,
je panovníkom ríše.
Aby sa stal
panovníkom ríše,
knieža nemusí čakať
na veľké kráľovstvo.
T'ang to dokázal iba s 35
kilometrami a kráľ Wan iba
s 50 kilometrami územia.““
„Keď si niekto silou
podrobuje ľudí,
nepodvolia sa mu v srdci.
Podvolia sa,
pretože ich sila nie je
dostatočná na odpor.
Keď si niekto podrobí ľudí
cnosťou,
sú v hĺbke svojho srdca
potešení
a úprimne sa podvolia,
ako to bolo v prípade
sedemdesiatich žiakov,
ktorí sa podrobili Konfuciovi.
To, čo sa hovorí
v ‚Knihe poézie‘,

„Od západu,
od východu,
od juhu,
od severu,
nebolo nikoho,
kto by pomyslel na to,
že sa odmietne podrobiť,‘
je príkladom toho.““